

MLADÁ NA MALÝ

26.6.2016

4

HUDBA JE MATEMATIKA V ČASE

Rozhovor s lektorem hudebního semináře
Milošem Orsonem Štědrým

Začnu trochu osobně. Co znamená vaše prostřední jméno?

To znamená dvě věci. Jednak mám rád Orsona Wellse a 'Orson' je bez diakritiky a moje jméno má diakritiky hodně. Druhá věc je, že je to taková slovní hříčka, OR-SON, anglicky, protože můj otec se jmenuje úplně stejně a působíme ve stejné oblasti, takže docházelo k záměnám.

Ríká se, že lidé s hudebním talentem mají talent i k matematice. Je to váš případ?

Talent asi přímo ne, ale matematika mě hodně zajímá a souvislost je určitě velká. Určitě se to týká skladatelů. Když člověk píše, přemýšlí v nějaké proporci. Je to něco mezi architekturou zvuku a matematikou. Nepatřím k lidem, kteří komponují pomocí grafů, i když takové techniky jsou, ale zajímá mě hustota informace. Každý skladatel musí pracovat s formou, a ta je silně ovlivněna matematikou. Je to matematika v čase, nebo znějící architektura.

Máte oblíbený druh hudby, žánr?

Jsem klasicky vzdělaný skladatel, vystudoval jsem konzervatoř, ale čím dál víc, hlavně posledních deset let, nemám žádný oblíbený druh hudby, protože mě zajímá úplně všechno. Vycházím a stojím na nohách klasiky, kterou mám strašně rád, mám strašně rád operu. Nechci používat klišé, že hudba je buď dobrá nebo špatná, ale ono to tak v podstatě je. Záleží pak na tom, jak je posluchač vzdělaný, co ví o různých stylech. To si myslím, že dneska hodně stírá internet, protože si lze z každého stylu pustit nějakou ukázkou. Problém tedy není v dostupnosti hudby, ale spíše najít si čas a proniknout hlouběji pod povrch. O to jsme se snažili i na našem hudebním semináři, ukazovali jsme si, jak může například fungovat rytmus v souvislosti s tělem, se zpěvem.

Existuje naopak hudební oblast nebo nástroj, ke kterému jste si hledal cestu déle než k jiným?

Zabývali jsme se na semináři i hrou na těremin. To je oblast, ke které jsem se dostal až poměrně nedávno. Jde o bezkontaktní nástroj, který byl zkonstruován jako alarm. Je to vlastně rádio, které má dvě antény. Veřejnost jej určitě zná z videí na YouTube, v poslední době je to módní záležitost. Já jsem se k ní dostal až při přípravě představení

o malíři Františku Kupkovi, hledal jsem nějaký adekvátní nástroj, který by vyjádřil, že usiloval o synestézii, o spojení obrazové představy a hudby. Přišlo mi ideální ztvárnit to těreminem, protože to je éterická záležitost a Kupka byl také ovlivněn spiritismem. Rozhodl jsem se, že začnu na těremin víc cvičit. Teď mě to znova okouzlo jako cesta, kterou bych se chtěl zabývat.

Co musí student, potažmo absolvent skladby umět?

Studoval jsem přímo skladbu, teď ji i učím a přiznám se, že to úplně nevím. Jsou dvě možnosti. Buď můžete studovat jako zdatný instrumentalista, kdy za sebou máte dovednost na nějaký nástroj, což je, myslím si, pořád výhoda. V současnosti je trend, že studují i lidé, které zajímá, jak to funguje, na nástroj moc nehrají a chtějí si něco napsat, vytvořit. Jsou tu dvě cesty, které se ale stejně potkají, protože cesta komponování vede přes dobrou znalost nástrojů. Základní věcí je zjistit, jestli má člověk nějaký talent, je nutná míra imaginace jako pro každý druh umění. Pokud tam talent je, je to obrovská deviza, se kterou se dá pracovat, ale na druhou stranu se dá spousta věcí naučit. Člověk na sobě může pracovat i s menším talentem, protože tam se pak vyrovnává podíl práce a talentu. To je výrok Mozarta, že komponování je 90 % práce a 10 % talentu.

Na semináři jste ukazoval studentům i základy dirigování. Jsou v dirigentových gestech i povely pro něco, co by člověka mimo obor nenapadlo? Uber s tím dusítkem, míň pravého pedálu...

To přímo o čem mluvíte, to tam není, protože to je v notách. Dirigent je tam od toho, aby to zkontroloval, ale jsou to technické způsoby hry, které jsou zapsané v notách a odpovídá za ně hráč. Konkrétně třeba dusítko je dost velký

OLDStars, Praha:

Jan a Jana

NA KONCI SE PŘÍBĚHY JANA A JANY SETKALY

Rozhovor s režisérem Janem Horákem

Jak vybíráte téma? Vyberete, co zajímá vás nebo to probíráte se souborem?

Jak bych to řekl. Většinou nechám proběhnout nějakou diskusi a pak vyberu, co mě zajímá.

Proč jste tedy vybral Mistra Jana a Johanku?

Hus mě zajímal z důvodu jeho výročí. Nejprve jsem si myslel, že si z této látky udělám inscenaci sám pro sebe, protože už mám jednu vlastní one man show a Hus by byl dobrá postava ke zpracování. Když jsem ale přečetl několik různých publikací, které jsou dostupné, zjistil jsem, že z toho nejsem moudřejší, než jsem byl předtím. Jeho postava je strašně komplikovaná, vůbec jsem nevěděl, jaký k němu zaujmout postoj. Nechtěl jsem si to v tu chvíli vzít na triko, věděl jsem, že bude potřeba víc hlav. Předhodil jsem tedy námět souboru a začali jsme Husa řešit. Dalšího člověka v souboru napadlo, že když nevíme, jak se podívat na Husa, mohli bychom ho dát do konfrontace s někým jiným, třeba s Johankou, která je současnici. Její konec byl stejný jako Husův a je to pecka postavit vedle sebe chlapa, který měl nějaký životní postoj, ženskou, která měla úplně jiný životní postoj, ale na konci se jejich příběhy setkaly. Jan a Jana je inscenace složená z mnoha textů, divadelních i textů dobových, které se nám dochovaly z procesu s Johankou nebo vlastních Husových textů, a pak z mých vlastních textů, z mé fikce.

Jak se k tématu postavili studenti?

Myslím, že ze začátku koukali docela podezíravě. Koneckonců já taky. Bylo to hledání, zkoumání, vymýšlení. Inscenaci jsme tvořili v průběhu zkoušení. Napsal jsem první scénu, nazkoušeli jsme ji a já se díval, kam se to hýbe, a podle toho jsme dál stavěli příběh. Ten jsme postupně dotvářeli a dosazovali do něj věci, o kterých jsme měli pocit, že by do něj zapadly. Hus je lákavá a kontroverzní postava. Je neuvěřitelné, co způsobil v Evropě. Evropa se pohybovala určitým směrem a to, co se stalo po Husovi, chodí věci totálně zvrátilo. To samé Johanka z Arku. Člověk si říká, nějaká svatá Johanka a představí si maximálně její sochu, kterou někde viděl. Ale to byla reálná postava, která kolem sebe rozpoutala revoluci. Lidé, kteří vedli tehdejší Francii a Anglii měli důvod se jí bát, protože za ní šly tisíce lidí, za ní stálo vojsko. Za holčinkou, které bylo šestnáct, sedmnáct. Ona měla k dispozici vojsko. Je neuvěřitelné, že jí ho tehdejší elity svěřily. Když se do toho člověk začte, postavy jsou neuvěřitelně lákavé a fascinující.

Bylo něco, čemu jste se při inscenování snažil vyhnout?

Číst si Husovy spisy je hodně krkolomné, zvláště pro člověka, který nikdy neměl kontakt s církví, s liturgií, takže neví, o jaké problémy se tehdy jednalo. Většině lidí je to cizí. Zlehčit toto, zpřístupnit a v kostce vysvětlit, to byl obrovský oříšek. Snažil jsem se vyhýbat tomu, abych do látky příliš zabředával. Chtěl jsem inscenaci co nejpřístupnější, ale zase tak, aby informace bylo co nejvíce, aby si divák informace dovedl zpracovat a udělat si nějakou představu.

Nemohla jsem se zbavit odkazu na Zikmundovo 'a posměšně chrastil sirkami'.

To je samozřejmě fór. Zajímavá ale byla příhoda, když jsme hráli v Turnově. Někdo z našich slyšel diváky, vrstevníky našich herců, a holčina řekla: jako je to dobrý, akorát furt nevím, proč tam chrastěj téma sirkama...

-jip-

Slovomrak (čti wordcloud) je vizualizací reakcí diváků ihned po představení. Čím větším písmem je výraz uveden, tím vícekrát jej diváci v souvislosti s představením pronesli.

RECENZE

ZE ŽIVOTA MUČEDNÍKŮ

Zajímavý nápad přivezla do Ústí pražská skupina OLDStars – zkonfrontovat životy dvou mučedníků patnáctého století, které pro jejich rebelii proti církvi čekalo upálení. Expozice, kterou nabízí inscenace Jan a Jana, spěje přes různé epizody a záblesky situací k závěrečnému fiktivnímu setkání Jana Husa a Jany z Arku ve společném vězení. Proti očekávání se ti dva naprosto neshodnou, naopak ve svých názorech stojí výrazně proti sobě. Tyto zajímavé osobnosti i možná téma, která je propojují, potenciálně slibovala zajímavý zážitek. V cestě k divákům však inscenace zůstala kdesi na půl cesty.

Vše se odehrává na jednoduše stylizované scéně, kterou tvoří pouhých pár židlí. Sem přichází čtveřice dívek, jakýsi symbolický chór, proměňující se v komentátory děje, soudce, ale i obyčejné lidi, a možná i symbol „plamínků“. Celý příběh je do jisté míry rytmizován hrkáním zápalek v krabici, jejich (chvilami lehce zlověstné, ale většinou spíše trochu nešikovné) chřestění rozděluje jednotlivé scény. Příběh samotný nezastírá didaktickou stránku, i když pro to, aby divák pochopil, musí mít alespoň rámcové ponětí o historických dějích, ale i některých postavách, o nichž se mluví (mj. kacířský filozof Viklef či král Karel, jehož Jana dala korunovat). To, že divák zná osudy Jana Husa a Jany z Arku, se pak považuje za samozřejmé. Je tedy zřetelné, že nejlépe může kus fungovat jako doplněk k dějepisnému učivu.

Příběhy obou postav běží jako paralelní vyprávění (či, jak bylo vtipněji řečeno na diskusi, paralelní slalom), či spíše různě sestavené útržky z Tylova Jana Husa, příp. Husových kázání, a ze Shawovy Svaté Jany. Osudy Jana a Jany jako by nabízely vzájemné zrcadlové odrazy. Byť východiska jsou jiná: obraz Jany vychází z prostoty a mystického vytržení (to druhé je ovšem patrné pouze v statickém gestu, jímž se představuje), zatímco Hus je ve stejné chvíli prezentován jako vzdělanec, listující knihami. V průběhu představení Jana více jedná, Jan spíše hovoří. I díky tomu je postava Jany zřetelnější, i když místo blouznivé venkovanky prezentuje – a to černým kostýmem s koženou bundou – spíše divokou anarchistku, která se blíží dnešním dívkám. Oproti tomu Hus působí šedivěji, více „didakticky“, a replikou na konci, kdy se přiznává k tomu, že se stal knězem, „aby se mohl dobře oblékat“, jako by se usvědčoval z povrchnosti.

Celé přestavení se tak trochu jeví jako expozice k příběhu, který by mohl být zajímavý, pokud bychom se dále dozvěděli něco o motivacích a důsledcích činů obou upálených mučedníků, či se stali svědky konfrontace mužského a ženského principu, konfrontace různých životních postojů či dokonce konfrontace historického dnešního pohledu na věc. To vše námět potenciálně obsahuje, ale z celku máme pocit, že se jedná o ukázkou „work in progress“, která bude časem výrazněji propracována v situacích. Takové rozpracování by také nabídlo autentičtější „lidské“ postavy, a ne pouhé symboly mučednictví. Tvar, který jsme viděli, tedy lze nejvýstižněji charakterizovat jako lehce načrtnutou skicu s historickými motivy, lehce stravitelný doplněk učiva. Což, koneckonců, asi byl úmysl.

Jana Soprová -3-

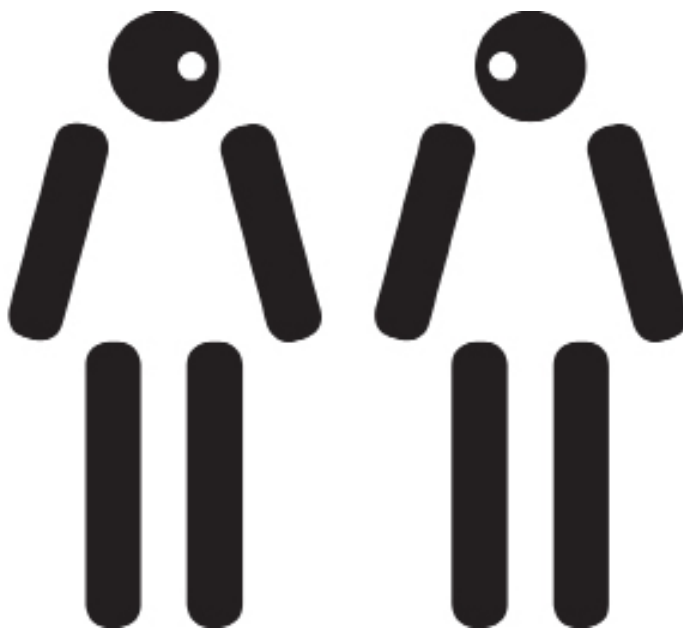
DISKUSE O INSCENACI

Diskuse odstartovala převážně kladným hodnocením viděného představení. „Ohromně se mi líbilo, mělo pro mě přidanou hodnotu, protože mám za sebou nedávnou zkoušku ze středověku,“ svěřil se jeden z diváků, který ocenil historickou přesnost. „Líbily se mi principy, na kterých představení stálo: čtyři herečky, které vstupovaly do různých rolí, i přechody s chřestěním sirek - i když mi přišlo, že toho tam bylo trochu moc a bylo to předvídatelné,“ doplnil další. Další pak ocenil herecké výkony, které podle něj byly přesvědčivé a věrohodné.

Diváci ale na inscenaci našli i méně pozitivní místa. „Jako problematické jsem vnímal, proč vůbec inscenovali tuto hru - vůbec jsem neviděl spojitost mezi herci a tím, co hráli, což by u amatérského divadla měla být základní podmínka,“ řekl jeden z diskutérů. Hlavní motivací podle něj mohl být herecký trénink. „Čekal jsem nadhled a nadsázku, ale žádnou jsem nenašel,“ dodal. „Přemýšlela jsem, proč na mě inscenace působila ‚historicky‘, a myslím, že klíč byl v první scéně, v monolozích Jana a Jany. Byl tam technicko-herecký problém - texty nebyly podány dost jasně, abych chápala, proč je postavy říkají. Tím se mi nastavil klíč k inscenaci a pak už jsem nevěřila, že vědí, co říkají,“ vysvětlovala jedna z debaterek.

Nejzajímavější pasáží bylo pro diskutující setkání Jana s Janou. „Doufala jsem, že tomu bude věnováno víc prostoru, ale tato pasáž byla najednou hodně rychle odbytá,“ podotkla jedna z diváček. Podobná očekávání měli i další diváci. „Čekal jsem, že inscenace bude na setkání Jana a Jany postavená, ale nakonec je tomu věnováno hodně málo prostoru,“ doplnil jeden z nich. „Myslím, že to dát dohromady dvě postavy, které se v realitě nesetkaly, je dobrý nápad, ale potenciál zůstal nevyužitý,“ dodal další diskutující.

-das-

RECENZE

ZAHRADNÍ SLAVNOST ZDE...

Je jistě potěšitelné, že dílo Václava Havla zůstává stále živé (jak lze soudit z toho, že se v rámci přehlídky představily dva kusy z jeho díla). V tomto případě přivezl ostravský soubor ZDIVADLA úryvek z části II. dějství Zahradní slavnosti. Úryvek je samozřejmě svým vytržením z kontextu celé hry, která je, řekněme „o něčem jiném“, neukončeným tvarem, zlomkem. A tak záleží na divákovi, zda bude brát kontext celku v úvahu, nebo přijme tvar jako samostatnou hříčku v duchu dobové absurdity. Jak soubor dosvědčuje, celé to vzniklo jako herecké cvičení, které se k překvapení nadstandardně povedlo, a tak posléze začalo žít vlastním životem. Tedy dostalo se na jednu přehlídku a pak i dále... Tím se samozřejmě soubor vystavil riziku, že tento tréninkový tvar začne vyvolávat otázky, jak to bylo koncepčně myšleno a zda to bude pokračovat. Což se i stalo.

Já sama jsem si definovala tvar jako klaunérii na téma zhovadilosti komunismu s využitím textu Václava Havla a dobových písní. Pokud přijmete tuto možnou definici a nečekáte víc, pak je možno začít hodnotit jednotlivé prvky a jejich souhru. Je nepopíratelné, že ústřední dvojice tajemníků – či spíše tajemníka a tajemnice – tedy Vlastimil Žvak a Eliška Fejková – zpracovali toto herecké cvičení nadstandardně. Výrazové prostředky, jak hra s vlastním tělem a mimikou, stejně jako s rekvizitou, tedy brýlemi s červenými obroučkami (které, jak prozradili, se dostaly do inscenace náhodou díky sugestivnímu vietnamskému prodejci, ale přesně v duchu Havlových náhodných absurdit života), fungují. Fyzické jednání je přesné, gagy mají dobrý timing. Druhé dvě postavy, které jsou v kontextu celé Zahradní slavnosti důležitější, zůstávají výrazně na okraji, a působí tak trochu přilepeně. Celý tvar je výrazně estetizován, jak osvětlením, tak sladěním oblečení protagonistů, a doplněn atmosférotvorným výběrem budovatelských písní. Tyto písně, které přepadnou diváka už při vstupu do sálu, jsou rovněž prvkem, který jednomu divákovi konvenuje, a jiného naopak vytáčí.

Byť je tato tajemnická show jen zlomkem, domnívám se, že pochopila a uchopila princip Havlova jazyka i jeho poetiku sice po svém, ale s vtipem, nadsázkou a citem pro věc.

Jana Soprová

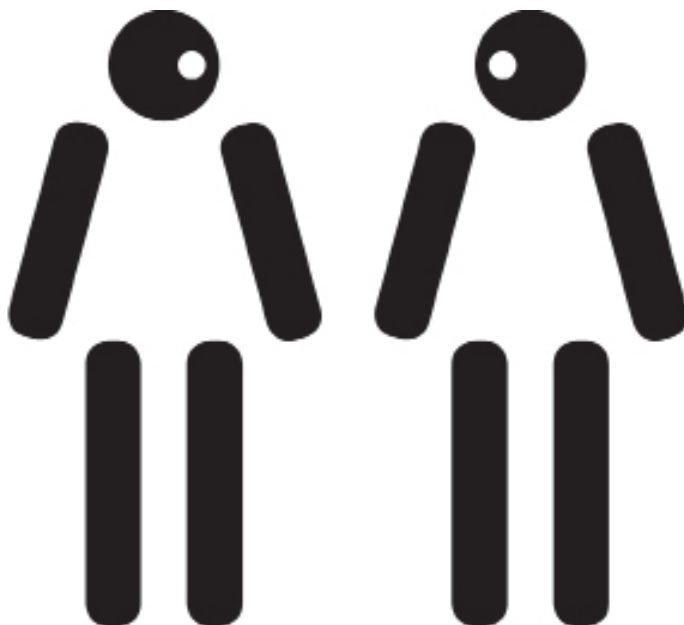
DISKUSE O INSCENACI

I u zlomku z Havlovy Zahradní slavnosti se diváci při diskusi snažili dopátrat důvodu, proč soubor inscenoval právě tento úryvek. „Bylo pro mě těžké najít důvod, proč soubor hraje právě tuto pasáž a o čem pro ně byla, přišlo mi to jen „absurdní pro absurdní“,“ řekl jeden z debatérů. „Byla to pro mě jen skica, náčrt,“ souhlasila další debatérka. „Přišlo mi, že nápad byl dobrý a že inscenace proti základnímu smyslu Zahradní slavnosti nešla. Před koncem mě napadlo, že by to mohla být nepovedená lovestory dvou úředníků, ale nefungovalo to,“ dodala. „Nešel jsem po smyslu, ale spíš jsem si to užíval jako trailer na to, abych se šel podívat na celou Zahradní slavnost,“ doplnil divák, který celou Havlovu hru nikdy neviděl ani nečetl. Podle dalšího diváka si soubor chtěl jen udělat randu z komunismu.

„V Zahradní slavnosti jde o mechanizaci člověka, tady ale postavy jako stroje a mechanismy fungují už od začátku a nemůžeme sledovat žádný vývoj nebo stupňování,“ postěžovala sei jedna z divaček. „Představení bylo technicky a řemeslně daleko, ale o to víc mi vadilo, že chybí obsah, nevěděla jsem, co jsou postavy zač, proč na jevišti jsou, z čeho pramení jejich diskomfort a čeho se vlastně bojí. Tím pádem nevím, kam to mělo jít, a proč to skončilo, jak to skončilo,“ formulovala svůj dojem z představení další diskutérka.

Zajímavá byla debata o použité hudbě. Někdo ji ocenil a bylo pro něj veselá. Jiným divákům ale vadila. „Na použité hudbě mi vadí popisnost. Přece jen bych si měl k tomu, jaká je společnost, dojít sám, ne že mě hudba naprogramuje ještě před začátkem představení. Navíc se kvůli ní ztrácí univerzálnost inscenace, rovnou se zasazuje do určité doby,“ řekl jeden z diskutujících.

-das-

Ročníkový soubor Divadla Vydýcháno, Liberec: Umlčené hlasy

JSME VŠECHNY ZAJEDNO

Rozhovor se souborem Vydýcháno

(titulek vyplynul z dohody, že nebudu rozhovor psát po jménech, protože se děvčata v povídání vzájemně doplňovala)

To jsou autentické deníky?

Ano, je to kniha, kde je soupis všech těchhle deníků. Kromě těch novodobých, to jsme tam přidaly podle vlastních zkušeností.

Co byl první impulz k tomu dělat tohle představení?

Knihu přinesla Míša (vedoucí) na základě rozhodnutí o tom, že chceme už od dětských témat k něčemu závažnějšímu. Válka je pořád aktuální téma a ty deníky nám přišly jako zajímavý nápad, i protože jsou to dívky jako my. Bylo zajímavé si představit, že bychom v té roli mohly být i my. Lépe se nám tím „spolupracovalo“. Nabízelo se srovnání mezi tím, co bylo a co je teď. A jak málo stačí, aby se to vrátilo.

A na co jste při téhle práci, která je vlastně i trochu historická, přišly?

Že to může přijít znovu a kdykoli a že bychom to asi úplně neměli chtít a podporovat. Lidé by si to měli uvědomovat. V té knize jsou popsány i ty největší hrůzy, a když to člověk přečetl, mrazilo mu v zádech... A přitom to je fakt levná kniha, za pajdu, jmenuje se přímo Umlčené hlasy a je to od Zlaty Filipovicové. Cestovala po světě a sbírala tyhle různé deníky. Ten poslední je asi z roku 2006 – poslední válka v Iráku. Její deník byl hned ten první.

Kdybyste si představily učebnici dějepisu, třeba za padesát let, co by se v ní o naší době psalo?

Doufáme, že nic strašného. Snad ne nějaké chemické války. Asi, že to byla taková odlehčená doba, že to lidi brali, jakože se mají hodně fajn a úplně si to neuvědomují. V učebnici by se hlavně objevovalo hodně politiky, když tu není žádný významný válečný konflikt. A určitě technologie. Technologie sdílení a tak.

A jaký je rozdíl mezi popisem doby v učebnicích a popisem doby v denících?

V deníku jsou osobní poznatky. Popisy emocí těch holek. Když to vidíte napsané, jak to píše ta osoba, můžete se do toho opravdu naplno vcítit. Vidíte to očima té holky a nejen z obecného pohledu. Přijde mi, že patnáctiletá holčička si nebude psát do deníku o politice, ale o všedních situacích ze života. A stačí pár slov, aby vyjádřila nějaký opravdu silný prožitek, který charakterizuje tu válku a dobu. Jedna věta udělá víc, než stránka v učebnici. Také jsme se bavily o tom, že pocity křivdy, naštvaní

nebo nespravedlnosti můžou vyvolávat stejně tak silné historické události, jako zdánlivě banální události všedního dne. Intenzita emocí může být stejná, nezávisle na podnětu.

Máte strach?

Nemyslím, že to je úplně strach, ale spíš obava, špatná předtucha, že si lidé přestanou uvědomovat, že to může přijít. -Teprve potom, co jsme začaly dělat tohle představení, mi došlo, že by se to i teď nemělo brát na lehkou váhu. -Já třeba miluju takový motivační citát od Anny Frankové, která říká: „i přesto přese všechno věřím, že lidé jsou v jádře skutečně dobří.“ To je strašně hezká věta, kterou se motivuju, k tomu to tak nějak... ne přežívat, protože se zatím nic neděje, ale brát pozitivně.

-jam-

Slovomrak (čti wordcloud) je vizualizací reakcí diváků ihned po představení. Čím větším písmem je výraz uveden, tím vícekrát jej diváci v souvislosti s představením pronesli.

RECENZE

VŠECHNY HOLKY SVĚTA

Na inscenaci Umlčené hlasy, kterou přivezl soubor Vydýcháno z liberecké ZUŠ, je patrné, že se jedná o ročníkovou práci velmi mladých děvčat, které se učí zacházet jak s literárním textem, svým tělem a hlasem, ale také s rekvizitou a prostorem. Zvolený materiál jim nabízí zajímavou šanci, jak se poměřit s autentickými příběhy stejně starých dívek, jejichž životy v různých obdobích 20. a počátku 21. století probíhaly vzhledem k politické a společenské situaci zcela jinak než ty jejich současné. Výhodiskem se stala kniha, k níž po vlastních válečných zážitcích v Srbsku dala popud Zlata Filipovičová. Právě její deník (tedy věc, která je samozřejmou součástí života většiny dívek teenagerovského věku) se stal inspirací pro sbírání dalších deníků z různých období a zemí. Z tohoto hlediska se práce s touto knihou, z níž si každá z protagonistek vybrala „svou hrdinku“, stala výbornou příležitostí pro dívky téhož věku, aby si alespoň zkusily představit či možná i virtuálně prožít, jaké by to bylo, kdyby se ocitly v hrozné situaci, kterou nijak nemohly ovlivnit. Zároveň ale texty ukazují, že i holky, které jsou (či byly) nuceny ve válečné nebo jiné ohrožující situaci prožít část svého mladého života, mají stejné touhy a sny, jako ty, které žijí v klidu a míru. Jak jsme se dozvěděli, soubor se od původního tvaru (pouhé výňatky z knihy) odrazil dále a zapracoval do inscenace i pocity a zápisky libereckých školeček. I tento vklad autenticity je cenný, nejen pro diváckou konfrontaci, ale pro herečky samotné.

Na scéně se kromě textů pracuje také s vlastními těly. Společné choreografie ovšem jsou výraznou estetizací válečných příběhů, a tak do jisté míry obušují hrany a syrovost sdělovaných příběhů. Nicméně se zdá, že právě tato taneční a pohybová stylizace hodně dívkám pomáhá, dává představení řád a jednotlivým herečkám větší jistotu. Nápaditá je práce s materiálem, tedy s papírem, který v různých částech funguje variabilně. Chvillemi evokuje konkrétní deníkové záznamy, či útržkovitost příběhů. Jako materiál nabízí papír více možností, je využíván jako rekvizita při vytváření zvuků, tak dotváření pohybových kreací.

I když ztotožnění s hrdinkami příběhů, jejichž příběhy dívky sdělují, není vždy zcela zřetelná, přece je vztah k postavám v představení patrný. Takže můžeme věřit tomu, že práce na této inscenaci a přemýšlení o tématech s tím spojených (chudoba, vlastenectví, zárodky rasismu, ztráta životních jistot ad.) se bezpochyby staly významnou událostí v životě mladých hereček, od níž se budou moci odrazit dále, jak v divadelní práci, tak osobním životě.

Jana Soprová

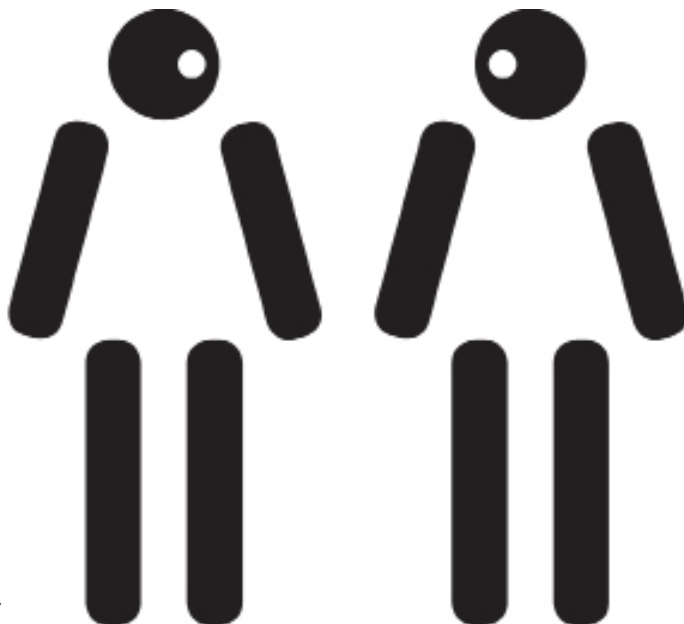
DISKUSE O INSCENACI

Reakce diskutérů na představení byly v převážné většině kladné. „Jsem ráda, že tady to představení bylo. Je pro mě důkazem toho, že i o vážném tématu se dá mluvit citlivě. I přes krátký prostor se mě dotklo,“ řekl jedna z divaček. „Líbilo se mi, že bylo vidět kontrast problémů kdysi (válka) a teď (třeba že se špatně oblíkáme),“ dodala další.

V některých divácích představení vyvolalo zvědavost. „Moc se mi to líbilo a chtěla bych se zeptat, jak to s těmi holkami dopadlo,“ tázala se jedna z debaterek. Soubor na dotaz upřesnil, že to se všemi dívkami dopadlo dobře. „Podle názvu bych čekala, že to s holkama dopadlo špatně, že jejich hlasy byly nadobro umlčené,“ podivila se další diskutérka. „Jednotlivé postavy se mi prolínaly, což mi nakonec přidalo na celkovém zážitku, protože mi přišlo, že je jedno, kdy se jednotlivé věci staly. Dějí se všude a pořád,“ podotkl jeden z diváků.

Debaty se stočila k hlavnímu tématu inscenace. „Hlavním tématem pro mě byla válka - ať už válečný konflikt, nebo malé soukromé války jednotlivých dívek,“ řekl jeden z diváků. „Téma pro mě zaznělo v poslední větě představení - ve smyslu, važme si života,“ dodal další. Diváci ocenili práci s papíry. „Papíry jsem vnímala jako součásti deníků, drahocennosti, a pak se tam jen tak válely po jevišti,“ popisovala jedna z divaček. „Použití papírů a jejich trhání se mi hrozně líbilo. Trochu nešťastné mi přišlo, že se všechny scény se odehrávaly hodně vzadu a nevyužívala se přední část jeviště. Občas jsem tak měl problém slyšet, co herečky na jevišti říkají,“ dodal další diskutér. S horší slyšitelností souhlasil i další divák. Jedna z divaček se zmínila i o pohybu hereček po jevišti. „Moc se mi líbila taneční složka představení. Vadila mi asi je jediná drobnost: chvílemi jsem měla problém s přílišným patosem,“ dodala.

-das-

Seminář

SEMINÁŘ SITE-SPECIFIC

NA CESTĚ K SITE-SPECIFIC

I když by se dalo říci, že seminář Romana Černíka a je na Mladé dobře znám, doufám si tvrdit, že jsou takoví, kteří stále při pojmenování site specific tápou. Ve zkratce jde o uměleckou metodu, která využívá jedinečného rázu určitého prostoru a není do prostoru jiného přenosná. Tedy je svázána s místem, ve kterém je primárně tvořena. Jde o jakési využívání génia loci dané lokace. A přestože Roman je stálíci všech možných přehlídek, stále jsem neměl to štěstí jeho dílny navštívit. Proto bylo naprosto jisté, že letos si ho nesmím nechat ujít.

Stal jsem se svědkem rozjetého tvůrčího procesu v plných obrátkách a chvíli mi trvalo, než jsem se dokázal zorientovat. Lidé byli rozsazeni v kruhu do dvojic a vyprávěli si nějaký příběh. Uvnitř kruhu leželo několik map, které byly, jak se později ukázalo, využívány ještě před mým příchodem. Šlo o cvičení ve stylu jedna paní povídala. Příběh prošel třemi „generacemi“ vypravěčů, než byl vysloven plénu. Kostra, tedy podstata zůstává, mění se detaily.

Následovala rozcvička. Objevila se různá klasická pohybová cvičení typu šaolinský souboj, chytání ryb do sítě, vrhání nožů, tedy dynamické pohyby vyžadující základní uvědomění si svého těla. Pak se připojuje i souznění s partnerem. Soulad vzájemných pohybů, včasné reakce. Ve chvíli, kdy se do cvičení „kopni kamaráda do nastavené dlaně“ jeden chlapec řádně obuje, připomíná Roman, že se jedná jen o rozcvičku, nikoliv o souboj.

V divadle obecně je pro herce důležitá představa, které pomůže vcítění se do role. Jeden druhého se seminaristé ve dvojicích navzájem zvedali. Pak Roman zavele, aby srostli se zemí. Jen jsem zaslechl, jak jedna dívka, poté, co partnera neuvedla, vyhrkla: Jak jsi to udělal?! Když si pak představil, že je lehký jako pírko, v pohodě ho zvedla. Síla myšlenky.

S podobným principem se pracovalo i při dalším cvičení. To bylo založené na práci s gesty ve dvojici. Jeden začal, pak šel do štronza, druhý reagoval jiným gestem a opět štronzo. Tak to šlo pořád dál. U některých dvojic dokonce došlo k výstavě krátkého příběhu, který skutečně šel odněkud někam. Důležitý je rytmus a práce skutečně s celým tělem. „Naše divadlo občas zapomíná, že pohybovou zónou není jen hlava,“ připomíná lektor.

To bylo tělo. Dál už takový zevrubný popis není potřeba. Chtěl jsem jen co nejvíce přiblížit Romanovu práci co se týče formy. Když jsem za ním o krátké přestávce přišel s tím, co je tedy vlastně náplní jeho semináře, řekl mi: „cesta.“ Procházel s mladými lidmi jednotlivé etapy cesty směrem k site specific. Byly to vlastně takové ochutnávky jiných metod, se kterými se dá pracovat. Promítá se v nich pohyb, práce se slovem, s veršem, spolupráce mezi lidmi a v neposlední řadě také práce s prostorem.

Původním záměrem bylo, tak jako loni, vyhlédnout si nějaký palčivý problém a upozornit na něj formou performance. Jenomže jak se ukázalo přílišný klid ochudil město o ožehavá témata a nebylo tedy proti čemu se bouřit. Proto nakonec Roman sáhl po jiném způsobu. Pokusit se co nejvíce nasát město, jeho atmosféru. Seminaristé se pustili do všemožných zákoutí a pro běžné účastníky Mladé scény na naprosto neznámá místa. Vytáhli ze starousedlíků příběhy, které po Ústí kolují, jak jste ostatně mohli vidět během předváděčky. Tam se promítla vlastně kompletní práce druhé poloviny semináře. Ať už to byl pohyb kolem laviček, klauniáda v podloubí, vyprávění příběhů za Roškotovým divadlem, nebo příběh řezníka a jeho milence, který je mimochodem zcela autentický.

Tvorba všech motivů probíhá za pochodu. Zkouší se různé varianty a výsledný tvar se pomalu rodí. Tu je třeba ubrat, tam zase popustit uzdu. Podstatná je práce s metaforou a znakem. A procházky. Spousta procházek.

A všechno ostatní jste viděli na předváděčce.

Tak mě napadlo, jestli ten svět kolem sebe trochu neflákám. Když jsem viděl, jak si lidi ze semináře site specific dokázali vyhrát s detaily různých míst napadlo mě, jestli náhodou nechodím denně nemím desítky takových zákoutí. Zkuste se někdy jen tak, kdekoli, nezávazně zastavit. A podívejte se kolem sebe na svět očima, kterými jste se ještě nedívali. Díky, Romane. Je to zážitek.

-vím-

Seminář POHYBOVÝ SEMINÁŘ

Z POHLEDU TĚLA

Vstávání po čtyřech hodinách spánku. Rána kladivem, břicho plné slizu, oči se nemohou otevřít dokořán. Mozek je hardware, který se začíná pálit, jakmile se po krátkém restartu zase nahodí. Sprcha (snad pomůže), potom cesta na Malou scénu, malá snídaně, kafe (snad, jako už tolikrát, na malou chvíli pomůže.) Cesta ranním vedrem na ZUŠ. Veliké dveře, veliký prostor, dvě patra nahoru (podle zvuku hudby), taneční sál. Tady sedí různí mladí lidé a Veronika – přistupuje k přichozímu, říká buď vítán a sundej si boty. Rozesmátá Veronika – první vyloženě příjemný počátek tohoto dne.

Začátek semináře. Tělo už relativně funguje, vnitřní prostory jsou pořád spleené k sobě, krev proudí líně. Stojíme před zakrytým zrcadlem, Veronika je zády k nám. Osm cvičení. Každý svým tempem. Spojené prsty na hrudníku – dech. Práce s představou – odtlačování nepříjemného, přitahování příjemného, zatlačování do země, nabírání z hlubiny aj. Tělo se tomu nebrání, naopak, vášnivě po tom touží a pije pohyb plnými doušky. Po rozcvičce – mám hrudník, vnitřní svalový sloupec se také hlásí. Ale pořád si neumím představit náročnější pohyb. Uvidíme, co bude dál.

Chopení prostorem. Stále latentně přítomným partnerem je hudba. Tělo se rovná, nachází svůj optimální způsob chůze – souvisí to u mě s hrudníkem – a cítí se v tom dobře. Přichází instrukce – pozorovat způsob chůze vybraného kolegy, přebrat jej a postupně zvýraznit či zkarikovat na 120, 150, 200 procent. Všímám si našlapování, pohybu pánve, pohybu rukou, postavení ramen, hrudníku, pozice hlavy. Velmi principiální – dostávám cizí princip do těla, snažím se to nenapodobovat, ale pochopit. Zkarikování pomáhá mě a snad i karikovanému, pochopit to názorněji.

Z chůze přecházíme do běhu, tělo dostává náročnější úkoly, přijímá je. Odkrýváme zrcadlo, stojíme před ním. Hudba hraje – cvičíme. Vzpomínám si na větu nějakého chytrého dospělého, kterou si pamatuju z dětství: „Člověk, který se nedokáže dotknout rukama země s propnutými koleny, není normální!“ Pár takových nás tam je. Veronika radí, že protahujeme-li, neměli bychom to prohoupávat, protože tím sval dostává šok. Nejit přes své možnosti, spíš zůstat v optimální pozici a setrvat tak déle, prodýchat to místo.

Je horko a všude plno potu, na podlaze zůstávají obtisky po ležících tělech. Hodně pít. Svaly ale povolují, hrudník roste, tělo se cítí zdravé. Připraveno tvořit. Pouštíme se do pohybové charakterizace. Čtyři řady – přejít sál z jedné strany na druhou. Veronika vybírá podle toho, co jí dává hudba. Nejdřív se máme dostat přes sál jako rosol. Následně jsme pírkem, potom naopak hlínou. Změní se hudba a je tu představa hada. Jak byste udělali tunel? Orel. Sprej. Chobotnice. Žárovka. Uzemnění nebo směr k nebi? Stabilita. Rigidita, napětí, uvolnění. Pevnost. Stálost nebo pomíjivost. Exploze. Ven nebo dovnitř? Tělo jása.

Sedáme si do kruhu a povídáme. Tématem jsou sny – dělíme se spolu o to, co se nám kdy zdálo, jaké pocity z toho plynuly. Bavíme se i o čase. Jak to, že někdy víme, co se stane, jak to že se nám někdy zdá, že už se to jednou stalo? Někde asi nějak existuje všechen čas v jednom bodě, nějak lze cestovat časem. Koukáte se na Hru o trůny? Slova se snaží nasedat na významy.

Zahrajeme si hru. Lukáš se raduje. Bude to hra, která se jmenuje Nákaza a souvisí s emocemi. Emoce, která nám zůstala po nějakém snu – vpustíme ji do těla, najdeme k ní specifický pohyb. S ním se každý postaví, otočí se a zase si sedne. Mezitím emoci i s podstatou pohybu, přebírá soused a emoce tak oběhne celý kruh. Tělo zkoumá. Emoce přichází, něco dělají, působí, někdy více někdy méně. Některá proplyne téměř bez doteku, některá odeznívá déle. Od radosti k agresi, od nadšení k znechucení, od úleku k dojetí. Některá se zapíše hluboko a otisk po ní zůstane ještě dlouho.

Tělo žije, je v něm hloubka, rozmanitost barev. Mozek už není vypálené pole, dostává novou vláhu, bez ohledu na čtyři hodiny spánku a nashromážděnou únavu z dřívějších dní – jakoby se otevřela cesta k nevyčerpatelnému zdroji energie.

Seminář končí masáží. Ve dvojicích se vzájemně blažíme, dovolujeme si vzdychat, nechceme, aby to skončilo. Kdo ale potřebuje, postupně odchází. Odcházím také a na podlaze leží zbylí šťastlivci. Leží tam a leží, a jestli se nerozplynuli blahem, snad tam leží dodnes.

-jam-

HONZOVY KRUHY

Je na čase podrobit kritickému pohledu samotný pojem „přehlídka“ a zhodnotit přehlídku právě končící. Přinesla řadu nových otázek, které nám mohou vrtat hlavou zase další rok, například:

- Kolik humoru divák unese na jedno představení?
- Co nám chtěla říct Veronika Vaculíková před předváděčkou Pohybového semináře?
- Kde je Váša?
- Je dramatická výchova pořád ještě cool?
- Měli Jan Hus a Jana z Arku milostný poměr?
- Dokáže běžný účastník festivalu překřičet vítr?
- Byla Jiřina Lhotská takhle vostrá už zamlada?
- Kam zmizelo pivo?
- Opravdu se hrály Stánky?
- Bude Lukáš Černý tančit nahý v dešti? (Na tuto otázku v tuto chvíli už možná známe odpověď.)

Celková bilance je taková, že Mladá scéna byla tak hluboká, jak hluboké byly noci. Divadelní přehlídky mají svoje hluboké základy již v antice (jako ostatně všechno, co stojí za řeč). Antické Bakchanálie byly slavnosti věnované bohu Dionýsovi, patronu divadla a vína. Možná se ptáte, jakou vidím spojitost mezi starověkými orgiemi, při kterých se pily hektolitry vína a požívalo se mnohých jiných pochutin, posouvaly se hranice, muži chodili s připásanými groteskními faly a vše vyvrcholilo odhalením gigantického falu obloženého ovocem? Odpovězte si sami.

A co nám k tématu řekne kolega Ondřej Kohout (který přijel na Mladou scénu rovnou z filosofické fakulty, kde položil Leibnitze na lopatky a stal se magistrem filosofie, a který psal svou diplomovou práci o Averrošovi, a tudíž ho asi musí hodně mrzet, že ho tady neviděl)?

„Antické slavnosti měly za úkol přinášet opětovné sjednocení s přírodou, návrat k podstatě světa a myšlení. Dionýsos nebyl pouze bohem vína, ale také opojení. Opájet se můžeme jak nápoji k povzbuzení nálady a boření hranic (a ačkoli tomu nemusíte věřit, je to vskutku součástí dionýsství, posouvat limity a obnovovat řád), ale i samotnou atmosférou. Dnes nadchází poslední den Mladé scény 2016 a tak je dobré uvědomit si, že opojení z přehlídkové atmosféry nám přináší stejnou kocovinu jako nápoje, lítost nad tím, že se musíme vrátit zpět do škatulek běžných životů. Nesmíme však zapomenout, kam nás tento ročník posunul a nabyté zážitky si do příštího roku uchovat.“

Zlatá slova! Mgr. Kohout zde otevřel tu nejzásadnější otázku, nad níž přemýšlí každý z nás, bez ohledu na to, o jak velkého filosofického ducha se jedná. Existuje život po přehlídce? A pokud ano, je to ještě vůbec život? Víme, že už jsme všichni za těch několik dní zapomněli, jak to tam vlastně vypadá. To už je ale otázka spíše teologická, než filosofická, protože se přesouváme na půdu víry. Řekneme si v příštím životě.

Honza Mrázek

Pokračování rozhovoru ze strany 1

zásah, který by si dirigent neměl dovolit. Je to ale strašně zajímavá otázka. Jako ve všem může být dirigent průměrný, že takzvaně odtaktuje, odmává celou skladbu. V poslední době jsem se setkal s velice dobrými dirigenty a je to radost. Původně jsem měl k této profesi skepsi, protože si myslím, že je jejich role přeceněná, že se z dirigenta dělá nějaký bůh. Je tu jemná analogie s režisérem. Když ale člověk vidí vynikající dirigenty a vynikající režiséry, pochopí, o čem to je a pochopí jejich funkci, která je nezastupitelná. Dirigent kromě toho, že skladbu zvládne a že všechno ukáže, orchestr nakopne k výkonu, protože on musí být psycholog. Může do hudby vložit, a vynikající dirigenti to dělají, svůj otisk. Svou hudebností nebo svou geniální představivostí může orchestr vytáhnout o obrovský stupeň nahoru. Potom dochází k úžasnému spojení a je radost to poslouchat.

Je v hudbě něco, co vám nejde?

To by museli asi posoudit jiní. Snažím se dávat si výzvy. Ne tedy aby mi všechno šlo, ale abych zkusil úplně všechno. Myslím si, že skladatel se nemůže zastavit před nějakým problémem a opustit ho s tím, že mu to teda nejde. Musí to nějak zvládnout.

Máte při skládání vlastní styl, který držíte, nebo se snažíte pořád objevovat úplně nové polohy?

Snažím se na každou věc jít od nuly. Každým novým zadáním, zakázkou je nová startovní čára. V umění by to tak mělo vždycky být, že skladatel, spisovatel, dramatik vždycky obhájí svoje právo to dělat. Nikdy vám nikdo nic neodpustí nebo nepříčte body za to, že jste předtím udělali něco dobře. Musíte se s tím znovu poprat a přesvědčit. Myslím, že teď už píšu jednu hudbu. Je jedno, jestli pro koncert, pro divadlo nebo pro sbor. Tím jsem si styl našel, tedy doufám.

Máte nějakou uměleckou „guilty pleasure“?

Mám rád příběh. Dělení na pokleslé žánry beru, ale mám vášeň pro detektivky nebo pro literaturu takzvaného midkultu, Dumas a podobně. Teď píšu operu a pořád si myslím, že hudba musí vyprávět příběh. A pokud ne, musí vymyslet něco, co příběh nahradí. Obdivuju velké vypravěče a velké tvůrce zápletek. Komiks mám zase rád kvůli zkratce, umění zkratky je taky klíčové. Hodně hudby je delší, než by mělo. Mám strašně rád hudbu, která je kratší, než by měla být, což je třeba Janáček. Úžasně koncentrovaná hudba, kde si člověk říká, proč to není delší? Ale ono to nemůže být delší, protože v tom je ta velikost.

A v hudbě?

Poslouchám všechno možné. Pokleslý žánr je pejorativní označení a tohle dělení je už asi zastaralé. Nemám rád hudbu, která něco imituje. To si myslím, že je definice kýče. Kýč nemusí vypadat špatně, ale vždycky si na něco hraje. To je třeba takzvaný záchodový jazz nebo hudba na benzínkách. To je dobře zručně řemeslně udělané, ale naprosto prázdné. Tuhle hudbu nemám rád. Na jednoduchosti informace ale vlastně nezáleží. Mám rád chytrý, jednoduchý pop. Třeba lidé jako Justin Timberlake nebo kdysi Madonna mají talent sdělit jednoduchou informaci, ale hrozně chytlavě. To je vlastně taky umění zkratky.

Petra Jirásková

SITE-SPECIFIC PSANÍ V POHYBU

Předváděčky. Moment, na který se těší všichni - hlavně ti, kdo nemusí nic předvádět. Letos se s frekventanty na trh odvážily semináře site-specific Romana Černíka, autorského psaní Martina Koláře a pohybový seminář Veroniky Vaculíkové. Po krátké prezentaci na Malé scéně jsme s několika specifickými zastávkami prošli městem a pak v Roškotově divadle vyslechli ukázky autorského psaní a zhlédli taneční gratulace k dobré práci. Bylo to zajímavé. Inu, posuďte sami:

Život ke mě nebyl přívětivý. Nejen, že jsem vyrůstal zatížen divadlem, ale když si konečně najdu ideální formát pro rubriku na Mladou, přehlídka skončí. Všimli jste si, že se konečně podařilo mému rohu vstoupit, abych tak řekl, přímo do dění? Jak krásně na bývalé číslo při diskuzi odkázal Lukáš, známý fotbalista, svalovec a vyznavač „brutálního divadla?“ A když už se mi to tady jakž takž podaří zkulturnit, je konec, šlus, bárka se potápí, Titanic jde ke dnu a já už fakt nemůžu, vole, nemůžu. Se snažím to nějak provzdušnit a zatím se to celý motá v Mrázkových kruzích. Tak naposled. Držte se.

FC OLDstars

Každý tým si nutně někdy musí projít generační obměnou a vždycky se to projeví.

Stejně náročná taktika, kterou loni coach naordinoval, zůstala. Hráči nevládali, hádali se s rozhodčím a celkový herní projev vyšel naprázdno.

Bylo to trochu jako fotbalista Šumský, který prohlásil, že půjde jedinec do Chelsea, nebo Realu Madrid a nakonec skončil v SK Benešov. Mašina na talenty se zadrhla.

AC Baník ZDIVIDLA

Problémem, kterého si všimli i fanoušci bez jakékoli fotbalové odbornosti (ale těch je u nás jako šafránu), byl nástup mužstva do zápasu. Poprvé se dotknout balónu až ve čtyřicáté minutě není nejtaktičtější plán. To, že pak zápas vůbec nebyl dohrán, zřejmě nikoho nepřekvapilo.

Trenérská koncepce stavěla především na individuálním výkonu dvou záložníků, kterým nechyběla technická zručnost, ale chtělo by to větší tah na bránu.

AS Ročníkový soubor Divadla Vydýcháno

Hráči jsou ponořeni do trenérovské taktiky natolik, že se skrze všechno to přemýšlení nehnou z místa. Několik z nich se v rámci vlastního opojení původní taktikou na hřišti rozplakalo.

Je to silná podívaná, ale bez gólů. Škoda.

TJ Předváděčky

Gratuluji. Skvělá práce.

Vít Malota

OMLOUVÁME SE

V průběhu letošní Mladé scény 2016 se stala řada věcí, za které redakce zpravodaje nemohla, ale i několik, za něž pokorně přijímáme vinu. V předposledním čísle bychom se tedy za ně rádi omluvili:

Omlouváme se za v druhém čísle zkomolené jméno divadelníka Fritsche, který nejvíce ovlivnil Iva Kristiána Kubáka.

Omlouváme se za tropické počasí, které se vymklo naší zeměpisné šířce.

Omlouváme se, že Mrázek nehraje a musíte zpívat písničky z pohádek.

Jan Mrázek se omlouvá Vítovi Malotovi, že společně s Ondřeje Kohoutem a porotcem (ani jedno z jeho tří jmen nebudeme jmenovat) vtrhl přibližně v šest hodin ráno do pokoje na hotelu Poprad a vzbudil spolubydlícího výkřikem DAMU POHOTOVOST! Vítek se totiž letos dostal na režii a pánové si mysleli, že mu tímto způsobem pográtují a udělají radost. Ne všechny nápady v šest ráno jsou nosné a funkční.

Omlouváme se, že pravda a láska ještě nevítežila nad lží a nenávistí.

Omlouváme se, že v sobotu v baru zase došlo pivo. Jde o problém, který se opakuje maximálně každý rok.

Omlouváme se, že poslední číslo zpravodaje vyjde jen na internetu - ale většina z vás odmítla si v pondělí přijet pro vytištěnou kopii.

CHVILKA POEZIE

KONEC KONCŮ

Pátý den i chlebu ztvdne kůra
ponožky začnou samy stát
vlasy se zamastí
začíná hlad

z čeho brát
na rudá záda mastí
divadlo se nepřestává hrát
za zpravodaj chtějí pořad bůra

Jasanka Kajmanová

Kdo páchá Mladou na Malý?

Petra Jirásková, Honza Mrázek, Vít Malota (redakce),
Jana Soprová (recenze), David Slížek (foto a zlom).
Neprochází jazikowou korekturou..